

Briselē, 13.6.2018.
COM(2018) 470 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI UN
PADOMEI**

Piecpadsmitais progressa ziņojums virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību

I. IEVADS

Šis ir piecpadsmitais ziņojums par progresu, kas gūts efektīvas un patiesas drošības savienības izveidē, un tajā ir aplūkotas norises, kuras atbilst diviem galvenajiem pīlāriem, proti, cīņai pret terorismu un organizēto noziedzību un līdzekļiem, kas tos atbalsta, un mūsu aizsardzības pasākumu stiprināšanai un noturības veidošanai pret šiem draudiem.

Tūlīt pēc Solsberi notikušā uzbrukuma ar nervu sistēmai toksisku vielu Eiropadome¹ 2018. gada martā norādīja: “Eiropas Savienībai ir jāstiprina sava **noturība pret ķīmiskajiem, bioloģiskajiem, radioloģiskajiem un kodola riskiem**, tostarp izmantojot ciešāku sadarbību starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, kā arī NATO”. Tā aicināja Komisiju un Augsto pārstāvi turpināt šo darbu un līdz 2018. gada jūnijam ziņot Eiropadomei par progresu. Šis progresa ziņojums kopā ar kopīgo paziņojumu² par noturības un spēju palielināšanu cīņā ar hibrīddraudiem un kopīgo paziņojumu³ par kopīgā regulējuma hibrīddraudu apkarošanai īstenošanu no 2017. gada jūlija līdz 2018. gada jūnijam pieder pie atbildes uz minēto aicinājumu. Ziņojumā sniegts pārskats par to, kā īstenots 2017. gada oktobra Rīcības plāns⁴, ar ko uzlabo sagatavotību pret ķīmiskiem, bioloģiskiem un radioloģiskiem drošības un kodoldrošības riskiem, un par turpmākajiem pasākumiem plāna īstenošanā. Rīcības plānā, kas ir viens no drošības savienības pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot aizsardzību un noturību pret terorismu, tika ievērota preventīva pieeja, kuras pamatā ir apsvērums, ka ar ķīmisku, bioloģisku, radioloģisku un kodola vielu radītu apdraudējumu ir saistīts mazas varbūtības risks, taču uzbrukuma gadījumā tam ir liela un ilgstoša ietekme. Pa šo laiku uzbrukums Solsberi, kā arī augošās bažas par teroristu ieinteresētību un spēju izmantot šādas vielas gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās⁵, ir apliecinājuši, ka ķīmisku, bioloģisku, radioloģisku un kodola materiālu radītie draudi ir reāli. Tas vēl vairāk akcentē steidzamo nepieciešamību pilnībā īstenot rīcības plānu, jaunā veidā pievēršoties ķīmiskajam apdraudējumam.

Turklāt, ņemot vērā Komisijas 2018. gada marta ieteikumu⁶, šajā ziņojumā sniegts pārskats par **teroristiska tiešsaistes satura** dzēšanu, un, ņemot vērā noslēguma ziņojumu, ko izstrādājusi Augsta līmeņa ekspertu grupa radikalizācijas jautājumos, — par Komisijas panākto **radikalizācijas novēršanā**. Uzbrukums Lježā 2018. gada 29. maijā ir atkārtoti uzsvēris, cik svarīga ir cīņa pret radikalizāciju, ņemot vērā to, ka saskaņā ar Beļģijas iestāžu sniegto informāciju, uzbrucējs ir uzturējies sakarus ar radikalizētiem cilvēkiem. Šajā ziņojumā ir norādīti vairāki pasākumi **dzelzeļa pasažieru drošības** uzlabošanai. Visbeidzot, šajā ziņojumā raksturota citu prioritāšu īstenošana, proti, Komisija kopā ar šo ziņojumu pieņēmusi divus grozījumu priekšlikumus par **informācijas sistēmu sadarbību**, kas ļaus abiem likumdevējiem līdz gada beigām panākt vienošanos. Šajā ziņojumā sniegts arī pārskats par **Pasažieru datu reģistra direktīvas** īstenošanu pēc īstenošanas termiņa beigām, kas noteikts 2018. gada 25. maijā, kibernetikas drošības veicināšanas un terorisma finansēšanas apkarošanas pasākumiem, kā arī jaunākajām ar drošības ārējo dimensiju saistītajām norisēm.

Arī Komisijas **priekšlikumos 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmai** “Mūsdienīgs

¹ <http://www.consilium.europa.eu/media/33468/22-euco-final-conclusions-lv.pdf>.

² JOIN(2018) 16 final (12.6.2018.).

³ JOIN(2018) 14 final (12.6.2018.).

⁴ COM(2017) 610 final (18.10.2017.).

⁵ *Europol, Terrorism Situation and Trend report (TE-SAT) 2017*, 16. lpp., pieejams www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/tesat2017.pdf. Sk. arī Ķīmisko ieroču aizlieguma organizācijas ģenerāldirektora paziņojumus www.globaltimes.cn/content/1044644.shtml.

⁶ C(2018) 1177 final (1.3.2018.).

budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv⁷ atspoguļoti jaunie drošības apdraudējumi, kuriem nepieciešami jauni risinājumi, un uzsvērts, ka drošībai pēc būtības ir pārrobežu dimensija un tāpēc ir vajadzīga spēcīga, koordinēta ES reakcija. Salīdzinājumā ar tagadējo 2014.–2020. gada periodu Komisija ierosina 1,8 reizes palielināt finansējumu iekšējai drošībai. Daudzos nozaru tiesību aktu priekšlikumos, kas iesniegti daudzgadu finanšu shēmas ietvaros, ir izklāstīti elementi, kuri risina ar jaunajiem drošības izaicinājumiem saistītus jautājumus.

II. UZLABOTA SAGATAVOTĪBA PRET ĶĪMISKIEM, BIOLĒGISKIEM UN RADIOĒGISKIEM DROŠĪBAS UN KODOLDROŠĪBAS RISKIEM

1. Rīcības plāna īstenošanā gūtais progress

Kā liecina Solsberi notikušais uzbrukums ar nervu sistēmai toksisku vielu, ķīmisks, bioloģisks, radioloģisks un kodola (CBRN) apdraudējums drošībai ir sarežģīta parādība, kas var ātri vērsties plašumā. Eiropā teroristu organizācijas nav izmantojušas CBRN vielas, bet pastāv ticamas norādes par to, ka viņi varētu plānot iegūt CBRN materiālus vai ieročus un pilnveido zināšanas un spējas to izmantošanai. 2017. gada oktobra Rīcības plāns, ar ko uzlabo sagatavotību pret ķīmiskiem, bioloģiskiem un radioloģiskiem drošības un kodoldrošības riskiem, tika iesniegts, reaģējot uz šo apdraudējumu, un tajā lielāka uzmanība ir pievērsta īpašo zināšanu apkopošanai un spēju apvienošanai ES līmenī operatīvās sagatavotības uzlabošanai visā Savienībā. Rīcības plāna īstenošanā ir gūts **reāls progress**, par ko liecina vairākās jomās veiktie pasākumi četru rīcības plāna mērķu sasniegšanai: CBRN materiālu pieejamības mazināšana; stingrākas sagatavotības nodrošināšana CBRN drošības incidentiem un reaģēšanai uz tiem; spēcīgāku iekšējo–ārējo saikņu veidošana CBRN drošībā ar galvenajiem reģionālajiem un ES starptautiskajiem partneriem; zināšanu uzlabošana par CBRN riskiem.

Pirmkārt, mēģinādama mazināt CBRN materiālu pieejamību, Savienība pastiprina **multas dienestu veiktos pasākumus pret CBRN materiālu nelikumīgu ieviešanu**. Lai stiprinātu starptautisko piegādes ķēžu pārraudzību un uz risku balstītu kontroli, būtiski svarīgas ir kravas informācijas sistēmas. Tāpēc Komisija, pārveidojot esošās slikti savienotās valstu sistēmas par integrētu lielapjoma IT sistēmu, būtiski modernizē par kravu iepriekš sniedzamās informācijas un multas riska pārvaldības sistēmas. Jaunā sistēma būs vērsta uz kopīgu tirdzniecības datu repozitoriju, kas spēs saņemt labāku reāllaika informāciju par kravu. Tā savienos valstu multas dienestu riska novērtēšanas sistēmas savā starpā. Jaunā sistēma būs savienota ar vēl tūkstošiem citu personu, kas iesaistītas starptautiskajā loģistikā, tādu kā kravu ekspeditori, loģistikas pakalpojumu sniedzēji, pasta operatori, kuri saistīti ar visiem transporta veidiem, tādējādi sistēma iegūs vērtīgus datus par kravu, kas patlaban nav pieejami. Sistēmas nolūks ir aptvert visu multas risku klāstu, ieskaitot CBRN materiālu radīto apdraudējumu.

Otrkārt, palielinot sagatavotību un noturību, dalībvalstis uzlabo **spējas atklāt CBRN materiālus**, lai palīdzētu novērst ar CBRN saistītos uzbrukumus. Pēc Komisijas ierosmes valstu ekspertu konsorcijs veica **atklāšanas aprīkojuma nepilnību analīzi** aptuveni 70 dažādiem CBRN scenārijiem. Nepilnību analīzes ziņojums tika izplatīts dalībvalstīm un ar tām apspriests, palīdzot ievirzīt nākotnes pētījumu vajadzības un ļaujot dalībvalstīm pieņemt informācijā balstītus lēmumus par atklāšanas stratēģijām un veikt operatīvus pasākumus konstatēto nepilnību novēršanai. Analīze arī skaidri apliecina, ka ir vajadzīgi ES mērogā piemērojami atklāšanas aprīkojuma tehniskie standarti. Pamatojoties uz analīzes rezultātiem

⁷ COM(2018) 321 final (2.5.2018.).

un izmantojot ar rīcības plānu izveidotās *CBRN* konsultantu grupas⁸ ietvaru, Komisija strādās, lai tiktu izveidoti ES mēroga standarti *CBRN* atklāšanas aprīkojumam. Turklāt dalībvalstīm jāizveido uzskaitē par būtiskāko medicīnisko pretlīdzekļu uzkrājumiem un laboratoriskajām, ārstniecības un citām spējām. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai regulāri tiktu apkopota informācija par šo uzkrājumu pieejamību visā ES un lai tiktu uzlabota uzkrājumu pieejamība un iespējas tos tūlītēji izmantot *CBRN* uzbrukumu gadījumā. Lai sagatavotos *CBRN* uzbrukuma sekām un tās pārvaldītu, nepieciešama pastiprināta sadarbība un koordinācija starp dalībvalstīm, ietverot arī civilās aizsardzības iestādes. Šajā procesā var būt svarīga loma Savienības civilās aizsardzības mehānismam, tam izvirzot mērķi stiprināt Eiropas kolektīvās sagatavotības un reaģēšanas spējas.

Treškārt, *CBRN* rīcības plānā uzsvēta vajadzība pēc ciešas **sadarbības ar nozīmīgākajiem starptautiskajiem partneriem un organizācijām**. Sadarbībā ar ASV Enerģētikas departamentu Komisija 2018. gada 28. un 29. jūnijā rīko ES un ASV darbsemināru par radioaktīvu avotu drošību. Komisija arī stiprina institucionālās un kopienu spējas *CBRN* kontekstā Eiropas kaimiņu partnervalstīs. Turklāt Savienība veic konkrētus pasākumus ar mērķi izvērst ciešāku **sadarbību ar NATO** *CBRN* jautājumos, ieskaitot civilo sagatavotību. ES pārstāvji novērotāju statusā ir piedalījušies darbseminārā, ko rīkoja NATO par civilmilitāru sadarbību, kuras mērķis ir reaģēt uz liela mēroga *CBRN* teroristu uzbrukumu. Turklāt ES un NATO apsver iespēju veidot kopīgu informētības palielināšanas mācību moduli lēmumu pieņēmējiem *CBRN* jomā. Bez tam ES būtu jāapzina iespējamie pasākumi, kā atbalstīt pret ķīmisko ieroču izmantošanu pieņemto starptautisko noteikumu un standartu ievērošanu, apsverot iespēju arī noteikt konkrētu ES sankciju režīmu pret ķīmiskajiem ieročiem. **Transporta jomā** Komisija un dalībvalstis ir sadarbojušās ar starptautiskajiem partneriem, lai stiprinātu ES aviācijas drošības sistēmas gatavību atvairīt *CBRN* draudus. Šā darba rezultātā sagatavots pasākumu saraksts pret darbībai pret *CBRN* draudiem aviācijā.

Ceturtkārt, lai efektīvi reaģētu uz *CBRN* riskiem, visos līmeņos nepieciešamas speciālas zināšanas, tādēļ ir būtiski pastiprināti **apkopot speciālās zināšanas un dalīties ar tām**. Paraugprakses piemērs ir Viduseiropas *CBRN-E*⁹ mācību centrs, ko 2016. gadā Budapeštā izveidoja astoņas dalībvalstis¹⁰. Centra uzdevums ir dalīties ar pirmās palīdzības sniedzēju zināšanām, pieredzi un prasmēm *CBRN-E* jomā, tās paplašināt un padziļināt mācībās un praktiskajās nodarbībās. Turklāt Komisija pozitīvi vērtē projekta priekšlikumu stiprināt šo sadarbību ar mobilas *CBRN-E/Dirty Bomb* pirmās palīdzības sniedzēju vienības izveidi, kura *CBRN-E* incidenta gadījumā izvietojama pēc pieprasījuma. **Kriminālistika** ir vēl viena joma, kurā nepieciešams veidot kolektīvas spējas. Vākt pierādījumus piesārņotā teritorijā un tos apstrādāt ir ļoti grūti, un tam vajadzīgs specializēts aprīkojums. Komisijas Kopīgais pētniecības centrs šajā jomā strādā pie iniciatīvām, kuras ietver spējas kodolkriminālistikā, lai varētu apmainīties ar speciālajām zināšanām par saistītajām spējām. Pamatojoties uz iepriekšminētās nepilnību analīzes rezultātiem, Komisija arī sadarbojas ar *CBRN* konsultantu grupu, lai apzinātu jomas, kurās apvienojamas atklāšanas spējas.

Piektkārt, **mācībās un praktiskajās nodarbībās** ir iespējams reāli dalīties ar speciālajām zināšanām par *CBRN* riskiem. ES finansētā projekta *e-Notice* kontekstā ir darīta pieejama

⁸ Lai atvieglotu sadarbību starp dalībvalstīm, Komisija ir izveidojusi jaunu ***CBRN* Drošības konsultantu grupu**, kurā ietilpst valstu *CBRN* drošības koordinatori. Koordinatori katrā dalībvalstī ir Komisijas kontaktpersonas *CBRN* jautājumos. Grupas pirmā sanāksme notika 2018. gada janvārī, un 2018. gada jūlijā tā sanāks atkal, lai apspriestu ar *CBRN* politiku ES līmenī saistītās norises un koordinētu dalībvalstu veiktos pasākumus.

⁹ *CBRN-E* nozīmē 'ķīmisks, bioloģisks, radioloģisks, kodola un sprāgstvielu'.

¹⁰ Čehijas Republika, Vācija, Horvātija, Ungārija, Austrija, Polija, Slovākija un Slovēnija.

datubāze¹¹, kura ietver vairāk nekā 200 attiecīgas mācību iniciatīvas un piedāvā pārskatu par mācību iespējām visā Savienībā. Dalībvalstis tiek mudinātas maksimāli izmantot pieejamās CBRN mācību iespējas. Turklāt, pilnībā izmantojot Eiropas kodoldrošības mācību centra sniegtās iespējas, Komisija ir sākusi visaptverošu mācību kampaņu ES muitas speciālistiem, kuri izmanto mūsdienīgu radiācijas un kodolmateriālu atklāšanas aprīkojumu pie ārējām robežām, ostās un lidostās. Bez tam Komisija ir pozitīvi novērtējusi projekta priekšlikumu saskaņotas CBRN mācību programmas izstrādei pirmās palīdzības sniedzējiem. Praktisko nodarbību ziņā 2018. gada sākumā t. s. **table top mācībās Chimera**, ko rīkoja Komisija, pulcējās veselības, civilās aizsardzības un drošības nozares pārstāvji no visas ES, lai pārbaudītu pārrobežu sagatavotību un reaģēšanas plānošanu, pamatojoties uz izdomātu scenāriju, kas ietver apzinātu lipīgas infekcijas slimības izplatīšanu vidē. Šis ES mēroga pasākums ir atbalstījis pārnozaru spēju veidošanu un uzlabojis sadarbību un koordināciju starp veselības, civilās aizsardzības un drošības nozari ES un dalībvalstu līmenī. Turklāt apmaiņa ar speciālajām zināšanām aptver arī **privāto sektoru**, jo CBRN uzbrukumam var būt tālejoša ietekme uz privātā sektora dalībniekiem. Nozares virzīts projekts¹², kura mērķis ir galvenokārt aviācijas nozares apsardzes darbinieku informētības palielināšana, ir rezultējies e-mācību rīkā, kas sniedz būtisko informāciju tiem, kam ir saskare ar CBRN materiāliem un vielām.

2. Pastiprināti pasākumi pret ķīmisko apdraudējumu

Teroristu propagandā aizvien nozīmīgāku vietu ieņem potenciāla ķīmisko vielu izmantošana teroristu uzbrukumos. Tas pastiprina bažas, kas ir radušās saistībā ar 2017. gada jūlijā Austrālijā atklāto teroristu uzbrukuma plānu un nesen teātrī izmantotajām ķīmiskajām vielām. Tāpēc Komisija **paātrināja ar ķīmisko apdraudējumu saistītos papildu pasākumus CBRN rīcības plāna kopējā satvarā**, pamatojoties uz progresu, kas gūts, analizējot nepilnības atklāšanas spējās un CBRN drošības konsultantu grupā apmainoties ar paraugpraksi.

Klasificētā sanāksmē ar dalībvalstu ekspertiem 2018. gada martā tika noteiktas vairākas steidzamas prioritātes sadarbībā pret ķīmisko apdraudējumu. Pamatojoties uz to, Komisija kopā ar dalībvalstīm līdz 2018. gada beigām pabeigs **šādus pasākumus**:

- izstrādāt kopīgu sarakstu ar ķīmiskām vielām, kas rada īpašu apdraudējumu, par pamatu tālākiem operatīviem pasākumiem to pieejamības samazināšanai un to atklāšanas spēju stiprināšanai. Šo darbu veiks 2018. gada maijā ķīmiska apdraudējuma atklāšanai izveidota specializēta ekspertu grupa, pamatojoties uz dalībvalstu un Komisijas Kopīgā pētniecības centra iesāktiem pētījumiem;
- izveidot dialogu ar privātā sektora dalībniekiem piegādes ķēdē, lai sadarbotos tādu pasākumu izstrādē, kuri tiks izmantoti, lai vērstos pret pieaugošo un mainīgo ķīmisko apdraudējumu, ko rada ķīmiskas vielas, kuras var izmantot par prekursoriem. Šajā darbā par paraugu¹³ tiek izmantoti pasākumi, kas veikti ES līmenī, lai ierobežotu

¹¹ <https://www.h2020-enotice.eu/static/roster.html>.

¹² Projekts *eTraining Against CBRN Terrorism: the development of a CBRN Online Training* (atsauces numurs HOME/2013/ISEC/AG/CBRN/4000005269) (atsauces numurs HOME/2013/ISEC/AG/CBRN/4000005269), kas tika finansiāli atbalstīts programmas “Noziedzības profilakse un apkarošana” ietvaros.

¹³ Drošības savienībā strādājot pie tā, lai likvidētu telpu, kurā darbojas teroristi un noziedznieki, Komisija ir pārliecināta, ka rīkojusies, mazinot piekļuvi sprāgstvielu prekursoriem, kurus iespējams ļaunprātīgi izmantot improvizētu sprāgstvielu izgatavošanai. 2017. gada oktobrī Komisija nāca klajā ar Ieteikumu par tūlītēju rīcību sprāgstvielu prekursoru ļaunprātīgas izmantošanas novēršanai, kura pamatā bija spēkā esoši noteikumi (Ieteikums C(2017) 6950 final, 18.10.2017.). Pamatojoties uz to, 2018. gada aprīlī Komisija pieņēma priekšlikumu pārskatīt un nostiprināt spēkā esošo Regulu 98/2013 par sprāgstvielu prekursoru

piekļuvi sprāgstvielu prekursoriem, un Pastāvīgajā komitejā prekursoru jomā jau ir notikusi pirmā viedokļu apmaiņa;

- paātrināt apdraudējuma scenāriju pārskatīšanu un esošo atklāšanas metožu analīzi, lai uzlabotu ķīmiskā apdraudējuma atklāšanu ar mērķi izstrādāt operatīvus norādījumus dalībvalstīm, kā tām uzlabot atklāšanas spējas. Tālab, lai vērstos pret jauno ķīmisko apdraudējumu, ir izveidota iepriekš minētā specializētā ekspertu grupa. Ilgtermiņā šīs grupas darbs varētu pavērt iespēju noteikt atklāšanas aprīkojuma standartus;
- palielināt informētību pirmās palīdzības sniedzēju, jo īpaši tiesībsardzības un civilās aizsardzības darbinieku, vidū, lai viņi varētu atpazīt agrīnas ķīmiskā uzbrukuma pazīmes un atbilstoši reaģēt.

III. RADIKALIZĀCIJAS APKAROŠANA

1. Teroristiska satura apkarošana tiešsaistē

Radikalizācijas novēršanā joprojām galvenās grūtības sagādā ar teroristisku tiešsaistes saturu saistīto problēmu risināšana. Pēc tam, kad bija pieņemts Komisijas 2018. gada 1. marta Ieteikums¹⁴ par **cīņu pret nelikumīgu saturu tiešsaistē**, atbilstoši tam tika sākta ziņošana, lai uzraudzītu gan nozares un dalībvalstu, gan citu svarīgāko partneru, tādu kā Eiropola, centienus mazināt teroristiska satura pieejamību tiešsaistē.

Sākotnējie konstatējumi, kas gūti pirmajā ziņošanas kārtā, kuras pamatā bija ES Interneta forumā noteikti saskaņoti rādītāji, kas aptvēra kopā 13 uzņēmumus un ietvēra nozīmīgus sociālo mediju uzņēmumus¹⁵, 20 dalībvalstis un Eiropolu, liecina par zināmu progresu pārredzamības ziņā, ņemot vērā, ka tika saņemts vairāk informācijas no vairāk uzņēmumiem, arī no uzņēmumiem, kas iepriekš nebija piedalījušies ES Interneta forumā.

Papildus tam vairāki uzņēmumi pieņem proaktīvus pasākumus teroristiska satura atpazīšanai, un tiek izņemts lielāks šāda satura apjoms. Uzņēmumi, kas izstrādājuši automatizētus rīkus teroristiska satura atpazīšanai (ieskaitot saturu, kas izņemts jau iepriekš), ir spējuši paātrināt teroristiska satura izņemšanu no savām platformām, vienlaikus atpazīstot un izņemot ievērojamus apjomus arhivēta materiāla. Jaucējkodu datubāze — rīks, ko izveidojis uzņēmumu konsorcijs, lai atvieglotu sadarbību, kura vērstā uz teroristiska satura izplatības novēršanu no platformas uz platformu — joprojām tiek paplašināta gan dalībnieku ziņā, gan datubāzē ietvertā teroristiskā satura apjoma ziņā. Patlaban savienojums ar datubāzi ir 13 uzņēmumiem, un tajā ir 80 000 attēlu jaucējkodu un 8000 video jaucējkodu. Pirmo reizi daži uzņēmumi ir snieguši atsauksmes par jaucējkodu datubāzes ietekmi izņemtā satura ziņā, tomēr šāda informācija ir jāpaplašina un tai jāklūst detalizētākai un sistemātiskākai attiecībā uz visām platformām.

Svarīgs reaģēšanas komponents joprojām ir dalībvalstu ziņojumi. Aizvien vairāk dalībvalstu interneta uzņēmumiem iesniedz ziņojumus par teroristisku saturu, un Eiropola vienība ziņošanai par interneta saturu turpina meklēt veidus, kā uzlabot ES ziņojumus, jo īpaši procesa koordinācijas un racionalizācijas ziņā. Pateicoties darbībai, ko veikusi ES vienība ziņošanai par interneta saturu, 2017. gada ceturtajā ceturksnī ir pieņemti 8103 lēmumi par ziņojumiem, no tiem 89 % saistīti ar satura izņemšanu. 2018. gada pirmajā ceturksnī tika ierosināta 5708 lēmumu pieņemšana par ziņojumiem, iesaistoties lielākam mazu un mazāk

tirdzniecību un lietošanu (COM(2018) 209 final (17.4.2018.)). Sīkāk sk. četrpadsmitajā progresa ziņojumā virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2018) 211 final (17.4.2018.)).

¹⁴ Kā ziņots Četrpadsmitajā progresa ziņojumā par drošības savienību (COM(2018) 211 final (17.4.2018.)).

¹⁵ No 33 uzņēmumiem, ar ko sazinājās Komisija.

zināmu uzņēmumu skaitam; veiksmīgi izņemtā satura rādītājs — 61 %. Uzņēmumiem, kas jau ilgstoši sadarbojas ar vienībām ziņošanai par interneta saturu, veiksmīgi izņemtā satura rādītājs saglabājies stabils — lielākoties no 90 % līdz 100 %. Ziņotais ātrums, kādā uzņēmumi reaģē uz ziņojumiem, atšķiras atkarībā no platformām un ir robežās no laika sprīža, kas nesasniedz stundu, līdz vairākām dienām — gan lieliem, gan maziem uzņēmumiem jāturpina uzlabot reaģēšanas ātrums, lai pienācīgi izpildītu ieteikumu par teroristiska satura izņemšanu stundas laikā no ziņojuma saņemšanas.

Attiecībā uz ziņojumiem vēl nav ieviesti pilnīgi sistemātiski atgriezeniskās saites mehānismi, tomēr dalībvalstis atzīst, ka no vairākiem uzņēmumiem ir saņēmušas apstiprinājumus par ziņojumu saņemšanu, kā arī apstiprinājumus par veiktām darbībām. Tikai viens uzņēmums sniedz pilnīgu informāciju par saņemšanu, laiku un rīcību. Lai uzlabotu sadarbību un koordināciju starp tiesībsardzības iestādēm un uzņēmumiem, 2016. gadā ES vienība ziņošanai par interneta saturu izveidoja lietotni ziņošanas par interneta saturu pārvaldībai. Līdz šim ar platformu ir savienotas trīs dalībvalstis, vēl citas ir paudušas interesi.

Komisija ir sākusi ietekmes novērtēšanu, lai noteiktu, vai pašreizējā pieeja ir pietiekama vai arī ir vajadzīgi papildu pasākumi, lai nodrošinātu ātru un proaktīvu nelikumīga tiešsaistes satura atklāšanu un izņemšanu, iekaitot iespējamus leģislatīvus pasākumus, kas papildinātu spēkā esošo tiesisko regulējumu. Novērtēšanā tiks izmantoti ziņojumi, kas saņemti ieteikuma īstenošanas ietvaros.

Eiropola vienība ziņošanai par interneta saturu ir vadījusi daudznacionālus koordinētus centienus pret *Daesh* propagandas mašīnēriju, kuros iesaistītas sešas dalībvalstis, kā arī Amerikas Savienotās Valstis un Kanāda. Sadarbības centieni — vairāk nekā divus gadus ilga 29 valstu darba vainagojums — ne tikai ievērojami grāvuši *Daesh* propagandas darbības un infrastruktūru, bet arī ļāvuši konfiscēt ievērojamu daudzumu digitālo pierādījumu.

2. *Augsta līmeņa ekspertu grupas radikalizācijas jautājumos ziņojuma pēcpasākumi*

Paralēli centieniem apkarot teroristisku saturu tiešsaistē ES līmenī turpinās darbs radikalizācijas novēršanas atbalstam dalībvalstīs un vietējā sabiedrībā. Augsta līmeņa ekspertu grupa radikalizācijas jautājumos¹⁶, kas izveidota 2017. gada jūlijā, lai sniegtu ieteikumus, kā uzlabot koordināciju un sadarbību starp visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, **2018. gada 18. maijā** iepazīstināja ar savu **noslēguma ziņojumu**¹⁷. Tajā ietverts plašs ieteikumu klāsts konkrētai rīcībai problēmu risināšanai tādās prioritārās jomās kā radikalizācija cietumos (ieskaitot atbrīvošanas pēcpasākumus un spriedumu izpildi), komunikācija un propaganda tiešsaistē, daudzu ieinteresēto personu sadarbība vietējā līmenī, izglītība un sociālā iekļaušana, atbalsts grupām, kam nepieciešama īpaša uzmanība (īpaši aptverot jaunatnes radikalizāciju un bērnus, kas atgriežas), kā arī ārējā dimensija. Atzīstot tādu ES iniciatīvu kā Radikalizācijas izpratnes tīkla (*RAN*), Eiropas Stratēģiskās komunikācijas tīkla (*ESCN*) un ES Interneta foruma pievienoto vērtību un panākumus, ziņojumā aicināts stiprināt šīs iniciatīvas un tās savstarpēji koordinēt, vienlaikus veidojot ciešu saikni starp visām iesaistītajām ieinteresētajām personām, ieskaitot tās, kas praksē pirmās risina problēmas, politikas veidotājus un pētniekus. Ziņojumā uzsvērts, cik svarīgi, lai ES līmeņa rīcība būtu ciešāk saistīta ar dalībvalstu vajadzībām.

¹⁶

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3552&NewSearch=1&NewSearch=1&Lang=LV>.

¹⁷

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3552>.

Komisija atzinīgi vērtē noslēguma ziņojumu, jo tajā apzinātas jomas, kurās nepieciešama steidzama rīcība dalībvalstu un ES līmenī. Jo īpaši Komisija ņems vērā ieteikumu izveidot ES sadarbības mehānismu, lai nodrošinātu, ka radikalizācijas apkarošanas darbā ciešāk iesaistās dalībvalstis. Šajā ES sadarbības mehānismā ietilps jauna valde, kurā darbosies dalībvalstu pārstāvji, un Komisijā tiks izveidota koordinācijas un atbalsta struktūra, kas pievērsīsies radikalizācijas problemātikai.

Lai ieviestu ekspertu grupas ieteikumus, Komisija veiks **tūlītējus pasākumus**:

- pirmkārt pieņems lēmumu izveidot valdi, kurā darbosies dalībvalstu pārstāvji (novērotāja statusā darbosies ES terorisma apkarošanas koordinators un Eiropas Ārējās darbības dienests), lai nodrošinātu, ka ES pasākumi šajā jomā tiek labāk koordinēti, lai apmierinātu vajadzības un īstenotu politiskas prioritātes dalībvalstīs un piedāvātu dalībvalstīm iespēju ciešāk iesaistīties stratēģisko virzienu noteikšanā. Paredzēts, ka valdes pirmā sanāksme notiks ne vēlāk kā 2018. gada novembrī;
- otrkārt, nepārsniedzot patlaban pieejamos ierobežotos resursus, Komisijā tiks izveidota nostiprināta koordinācijas un atbalsta struktūra. Lai sasniegtu noslēguma ziņojumā izvirzītos mērķus, sevišķi svarīgs būs dalībvalstu devums nepieciešamo speciālo zināšanu veidošanā. Tādēļ Komisija aicina dalībvalstis iesniegt priekšlikumus bezmaksas norīkojumiem koordinācijas un atbalsta struktūrā. Kopā ar valdi tā veidos ES sadarbības mehānismu radikalizācijas apkarošanai;
- treškārt, līdz 2018. gada oktobrim sasauks valsts prevencijas politikas veidotāju tīkla sanāksmi, lai atvieglotu turpmāku informācijas apmaiņu dalībvalstu starpā un apspriestu konkrētus pēcpasākumus.

Komisija ņems vērā ekspertu grupas ieteikumu 2019. gadā izvērtēt ES sadarbības mehānismu radikalizācijas apkarošanai un centīsies līdz 2019. gada decembrim iesniegt vērtējuma rezultātus, atzīstot gan, ka līdz tam laikam ierosinātie pasākumi varētu vēl nebūt pilnībā īstenoti.

Izglītības jomā 2018. gada 22. maijā Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padome pieņēma ieteikumu¹⁸ par kopīgu vērtību veicināšanu skolās ar mērķi veidot spēcīgāku piederības izjūtu vietējā un valsts līmenī, kā to bija ierosinājusi Komisija¹⁹. Ieteikumā dalībvalstis aicinātas veikt papildu pasākumus **kritiskās domāšanas un medijpratības stiprināšanai skolās**.

IV. KONKRĒTI ĪSTERMIŅA PASĀKUMI DZELZCEĻA PASAŽIERU DROŠĪBAS UZLABOŠANAI

Transporta mezgli, kā arī dzelzceļi un vilcieni ir augsta riska mērķi, jo to infrastruktūra pēc būtības ir atvērta²⁰. Patlaban ik dienas 26 miljoni pasažieru lieto Eiropas dzelzceļu, un tiek plānots, ka dzelzceļa ceļojumu skaits līdz 2050. gadam palielināsies par aptuveni 80 %. Aizsargāt dzelzceļa lietotājus, strādniekus un infrastruktūru no aizvien pieaugošajiem drošības apdraudējumiem ir ļoti svarīgs un pastāvīgs uzdevums. Eiropas dzelzceļa transportam ir jāpaliek drošam.

¹⁸ Padomes ieteikums par kopīgu vērtību, iekļaujošas izglītības un mācīšanas Eiropas dimensijas veicināšanu: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8015-2018-INIT/lv/pdf>.

¹⁹ Sk. trīspadsmito progresa ziņojumu virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2018) 46 final (24.1.2018.)).

²⁰ Vienpadsmitais progresa ziņojumu virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2017) 608 final (18.10.2017.)).

Eiropai ir vajadzīga **mūsdienīga dzelzceļa drošības sistēma**, kuras pamatā ir riska novērtējums un kura ļautu nekavējoties un samērīgi reaģēt uz pieaugošajiem draudiem, vienlaikus saglabājot dzelzceļa pakalpojumu pieejamību. Lai nodrošinātu paaugstinātu drošības līmeni, saglabājot Eiropas dzelzceļus pieejamus un atvērtus pasažieriem un novēršot nevajadzīgus šķēršļus iekšējam tirgum, dalībvalstīm būtu jāuzlabo informācijas apmaiņa un jāpaaugstina informētības līmenis, sagatavotība un spējas reaģēt uz terorisma incidentiem. Atsevišķu dalībvalstu ieviesti pasākumi bez koordinācijas augstākā līmenī var radīt šķēršļus un izmaksas, paildzinot ceļojumu, izraisot braucienu atcelšanu un drūzmu dzelzceļa mezglos.

Nepieciešams panākt **līdzvērtīgu drošības līmeni ES dzelzceļa pasažieriem pāri robežām un neatkarīgi no pārvadātāja**. ES līmeņa rīcība, kas tiek veikta, lai nodrošinātu visu iesaistīto dalībnieku pārrobežu koordināciju, var veicināt pastāvīgu drošības aizsardzību visā ES.

Tāpēc Komisija ierosina veikt virkni **konkrētu īstermiņa pasākumu dzelzceļa pasažieru drošības uzlabošanai Eiropas Savienībā** (sk. I pielikumu). ES terorisma apkarošanas tiesību aktu kopumā, kas pieņemts 2017. gada 18. oktobrī, paziņoti pasākumi sabiedrisku vietu aizsardzības uzlabošanai²¹, un šo pasākumu pamatā ir minētais tiesību aktu kopums un specializēti pētījumi, kas liecina, ka jo īpaši attiecībā uz starptautiskajiem pasākumiem būtu jāveic ES dzelzceļa drošības noturības uzlabošanas pasākumi²². Minētie pasākumi atbilst arī Komisijas, dalībvalstu un ES *INTCEN* veiktā riska novērtējuma rezultātiem.

Identificētie pasākumi ir **dzelzceļa drošības stiprināšana gan ES, gan valstu līmenī**. ES līmenī Komisija ierosina izveidot ES Dzelzceļa pasažieru drošības platformu, lai radītu reālas sadarbības vidi, un ierosina ieteikumus, kas palīdzētu dalībvalstīm efektīvi koordinēt drošības pasākumus. Platforma sniegs atbalstu vitāli svarīgas informācijas vākšanā un apmaiņā par dzelzceļa drošību, pārrobežu dzelzceļa pakalpojumu drošības optimizāciju un koordinācijas mehānismu aizsardzību, lai izvairītos no vienpusējiem valsts līmeņa lēmumiem. Tā arī palīdzēs dalībvalstīm un dzelzceļa jomas ieinteresētajām personām kopīgiem spēkiem novērtēt jaunus apdraudējumus un drošības incidentus un īstenot atbilstošu koordinētu atbildes reakciju. Turklāt ciešā koordinācijā ar dalībvalstīm, Eiropas Ārējās darbības dienestu un attiecīgajām aģentūrām Komisija izstrādās kopīgu ES līmeņa riska novērtēšanas stratēģiju attiecībā uz dzelzceļa drošības riskiem.

Ierosinātie pasākumi tiks pārbaudīti praksē. Komisija noteiks ikgadējos pasākumus šā mehānisma efektivitātes pārbaudei dažādos scenārijos. To varētu sasaistīt ar jau esošajām ES atbalstītajām mācībām, kurās piedalās dzelzceļa policijas spēki. Komisija ziņos par šo pasākumu īstenošanu un varētu apsvērt visus pasākumus, kuri atbildīs labāka regulējuma principiem un tiks paredzēti esošu pasākumu uzlabošanai vai apzināto trūkumu novēršanai.

V. CITU PRIORITĀRU DROŠĪBAS JOMAS DOKUMENTU ĪSTENOŠANA

1. Ceļā uz informācijas sistēmu sadarbību

Tiecoties izveidot spēcīgākas un viedākas drošības, robežu un migrācijas pārvaldības informācijas sistēmas, ES steidzamības kārtā cenšas novērst ES informācijas pārvaldības un apmaiņas sistēmu trūkumus, atzīstot šā jautājuma risināšanu par vienu no galvenajām

²¹ COM(2017) 612 final (18.10.2017.).

²² *Steer Davies and Gleave, Study on options for the security of European high-speed and international rail services conducted at the request of the services of the EC*, 2016. gada decembris: <http://europa.eu/!mM86yp>.

prioritātēm. Šajā ziņā būtiski ir 2017. gada decembrī Komisijas pieņemtie priekšlikumi²³ par informācijas sistēmu sadarbību, kurus Eiropas Parlaments un Padome turpina izskatīt. Kopīgajā deklarācijā par ES likumdošanas prioritātēm visas trīs iestādes ir vienojušās par kopīgu mērķi līdz 2018. gada beigām panākt vienošanos par priekšlikumiem. Šā iemesla dēļ, kā jau iepriekš ziņots²⁴, **Komisija kopā ar ziņojumu iesniedza divus grozītus priekšlikumus par sadarbību**, ar kuriem 2017. gada decembra sadarbības priekšlikumos iestrādāti vajadzīgie grozījumi attiecībā uz tiesību aktiem, kas tolaik vēl bija sarunu procesā. Komisija aicina abus likumdevējus, izskatot sadarbības priekšlikumus, ņemt vērā arī grozītus priekšlikumus, lai bez kavēšanās varētu uzsākt dialogu.

Grozītie priekšlikumi atspoguļo Eiropas Parlamentā un Padomē nesen panākto progresu attiecībā uz tiesību aktu priekšlikumiem par ES drošības, robežu un migrācijas pārvaldības informācijas sistēmām. 2018. gada 25. aprīlī abi likumdevēji panāca galīgo politisko vienošanos par **Eiropas ceļošanas un atļauju sistēmas (ETIAS)**²⁵ izveidi, kas ļaus iepriekš veikt neatbilstīgās migrācijas un drošības pārbaudes attiecībā uz ceļotājiem, kam ieceļošanai ES nav vajadzīga vīza. 2018. gada 12. jūnijā abi likumdevēji panāca arī politisku vienošanos par trim tiesību aktu priekšlikumiem²⁶, kas stiprinās **Šengenas informācijas sistēmu** — Eiropā visplašāk izmantoto informācijas apmaiņas sistēmu drošībai un robežu pārvaldībai. Tādējādi, stiprinot sistēmas spējas cīņā pret terorismu un pārobežu noziedzību, tiks palielināta Eiropas iedzīvotāju drošība, tiks uzlabota robežu un migrācijas pārvaldība un nodrošināta efektīva informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm. Turklāt 2018. gada 24. maijā abi likumdevēji panāca politisku vienošanos par tiesību akta priekšlikumu²⁷, kas paredz stiprināt **eu-LISA — Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai** brīvības, drošības un tiesiskuma telpā. Paplašinātās pilnvaras ļaus aģentūrai izstrādāt un sākt ieviest praksē tehniskus risinājumus attiecīgo informācijas sistēmu sadarbības nodrošināšanai. Vienošanās, kas tika panākta par minētajām trim iniciatīvām, kā arī progress, kas gūts to tiesību aktu priekšlikumu²⁸ apspriešanās, kuri skar **Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmas** paplašināšanu, ietverot tajā informāciju par trešo valstu valstspiederīgajiem, ir ļāvuši Komisijai iesniegt iepriekš minētos grozītus priekšlikumus par sadarbību, ar kuriem vajadzīgie grozījumi attiecībā uz minētajiem tiesību aktiem integrēti 2017. gada decembra priekšlikumos par sadarbību.

Grozītajos priekšlikumos par sadarbību nav ietverti grozījumi, kas attiecas uz **Eurodac**, ES patvēruma un neatbilstīgas migrācijas datubāzi, ņemot vērā, ka vēl nav noslēgtas diskusijas par 2016. gada maija tiesību akta priekšlikumu²⁹ **Eurodac** stiprināšanai. Pašreizējā sistēmas **Eurodac** arhitektūra nav tehniski piemērota, lai tā būtu sadarbīgīga ar citām informācijas sistēmām, ņemot vērā, ka tajā tiek glabāti tikai biometriskie dati un atsaucēs numurs, bet ne citi personas dati (piemēram, vārds(-i), vecums, dzimšanas datums), kas ļautu

²³ COM(2017) 793 final un COM(2017) 794 final (12.12.2017.).

²⁴ Sk. četrpadsmito progresa ziņojumu virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2018) 211 final (12.12.2018.)). 2017. gada decembra tiesību aktu priekšlikumos par informācijas sistēmu sadarbību jau ir iekļauti vajadzīgie grozījumi Šengenas Robežu kodeksa, nākotnes ieceļošanas/izceļošanas sistēmas un Vīzu informācijas sistēmas tiesību aktos. Tajos nav iekļauti grozījumi, kas vajadzīgi citos tiesību aktos (regulās par Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēmu, **Eurodac**, Šengenas informācijas sistēmu, Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu trešo valstu valstspiederīgajiem un Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai), kas sadarbības priekšlikumu iesniegšanas laikā tika apspriesti Eiropas Parlamentā un Padomē.

²⁵ COM(2016) 731 final (16.11.2016.).

²⁶ COM(2016) 881 final, 882 final un 883 final (21.12.2016.).

²⁷ COM(2017) 352 final (29.6.2017.).

²⁸ COM(2017) 344 final (29.6.2017.).

²⁹ COM(2016) 272 final (4.5.2016.).

atklāt, ka ar vienu un to pašu biometrisko datu kopumu saistītas vairākas identitātes. 2016. gada maija tiesību akta priekšlikums tiecas paplašināt *Eurodac* mērķi, ietverot tajā to trešo valstu valstspiederīgo identifikāciju, kuri uzturas nelikumīgi un kuri ieceļojuši Eiropas Savienībā neatbilstīgi. Konkrēti tas paredz tādu personas datu glabāšanu kā vārds(-i), vecums, dzimšanas datums, valstspiederība un personu apliecinoši dokumenti. Šie identitātes dati ir būtiski, lai nodrošinātu *Eurodac* spēju dot ieguldījumu sadarbības mērķu īstenošanā un darboties tās tehniskajā satvarā. Šī vajadzība uzsvēr, ka ir nepieciešams, lai abi likumdevēji steidzami vienotos par tiesību akta priekšlikumu. Kamēr nav panākta vienošanās par tiesību akta priekšlikumu *Eurodac* stiprināšanai, datus par trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri uzturas nelikumīgi un kuri ieceļojuši Eiropas Savienībā neatbilstīgi, nevar izmantot sadarbējīgās ES informācijas sistēmās. Kad abi likumdevēji panāks vienošanos par tiesību akta priekšlikumu *Eurodac* stiprināšanai vai būs panākuši pietiekamu progresu, Komisija divu nedēļu laikā iesniegs saistītos grozījumus sadarbības priekšlikumiem.

2018. gada 16. maijā Komisija iesniedza tiesību akta priekšlikumu³⁰ **vīzu informācijas sistēmas (VIS)** stiprināšanai, kura mērķis ir labāk reaģēt uz pieaugošajām drošības un migrācijas problēmām un uzlabot ES ārējo robežu pārvaldību. Par pašreizējo vīzu informācijas sistēmu jau 2017. gada decembrī tika iesniegti sadarbības priekšlikumi, savukārt 2018. gada maija tiesību akta priekšlikums par vīzu informācijas sistēmas stiprināšanu ļautu sistēmai pilnībā izmantot ierosinātos sadarbības risinājumus. Priekšlikumā paredzēts veikt pastiprinātas pārbaudes visās datubāzēs, lai novērstu ar migrāciju un drošību saistītus riskus vīzu izsniegšanā, un stiprināt spējas novērst noziegumus, tādējādi uzlabojot drošību un novēršot informācijas trūkumu.

2. Pasažieru datu reģistra direktīvas īstenošana

Pasažieru datu reģistra (PDR) direktīva³¹ ir svarīgs līdzeklis, ar kura palīdzību nodrošināt kopīgu Eiropas Savienības atbildes reakciju uz terorisma un organizētās noziedzības radītajiem draudiem. Termins, kurā dalībvalstīm bija jāīsteno direktīva, beidzās 2018. gada 25. maijā. 2018. gada 7. jūnijā četrpadsmit dalībvalstis bija paziņojušas Komisijai pasākumus, ko tās pieņēmušas direktīvas transponēšanai³². Pārējās trīspadsmit dalībvalstis vēl nav paziņojušas savus nacionālos transponēšanas pasākumus³³. Deviņās dalībvalstīs nepieciešamie tiesību akti ir iesniegti parlamentā pieņemšanai, savukārt vēl vienā dalībvalstī jau ir pieņemti primārie tiesību akti, ar ko īsteno direktīvu, bet vēl nav pieņemti sekundārie tiesību akti, kas vajadzīgi pilnīgai transponēšanai. Piecās no dalībvalstīm, kas vēl nav paziņojušas Komisijai par transponēšanu, ir spēkā tiesību akti, kas ļauj tām vākt PDR datus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tomēr to tiesiskais regulējums vēl ir jāgroza, lai panāktu pilnīgu atbilstību direktīvai.

Papildus valsts transponēšanas pasākumu paziņošanai, kas paredzēta PDR direktīvas 18. pantā, direktīva paredz īpaši paziņot par direktīvas piemērošanu ES iekšējiem lidojumiem (2. pantā); izveidot pasažieru informācijas nodaļas (4. pantā) un pieņemt to kompetento

³⁰ COM(2018) 302 final (16.5.2018.).

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/681 (2016. gada 27. aprīlis) par pasažieru datu reģistra (PDR) datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem, OV L 119, 4.5.2016., 132.–149. lpp.

³² Apvienotā Karaliste, Beļģija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Īrija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija, Slovākija, Ungārija un Vācija. Informācija par dalībvalstu paziņotajiem transponēšanas pasākumiem ir publiski pieejami vietnē *Eur-Lex*: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/NIM/?uri=CELEX%3A32016L0681>.

³³ Dānija nepiedalās PDR direktīvas īstenošanā.

iestāžu sarakstu, kuras ir tiesīgas lūgt vai saņemt no pasažieru informācijas nodaļām PDR datus (7. pantā). Visas divdesmit septiņas dalībvalstis³⁴ ir nosūtījušas Komisijai to savu kompetento iestāžu sarakstu, kurām ir tiesības lūgt vai saņemt PDR datus vai minēto datu apstrādes rezultātus, kā paredzēts PDR direktīvas 7. panta 3. punktā. Deviņpadsmit dalībvalstis ir informējušas Komisiju, ka plāno piemērot direktīvu ES iekšējiem lidojumiem, kā paredzēts 2. panta 1. punktā, un vēl divdesmit viena dalībvalsts ir paziņojusi par pasažieru informācijas nodaļas (PIN) izveidi, kas paredzēta 4. panta 5. punktā.

Papildus pasākumiem, kas veikti, lai transponētu direktīvu valsts tiesību aktos un ievērotu nepieciešamo institucionālo kārtību, dalībvalstis ir panākušas progresu to tehnisko risinājumu izveidē, kuri vajadzīgi PDR datu glabāšanai, apstrādei un analīzei. Divdesmit četras dalībvalstis ir ieviesušas PDR tehniskos risinājumus, savukārt pārējās trīs ir dažādos nepieciešamās infrastruktūras ieviešanas posmos. Divpadsmit dalībvalstis ir jau ievērojami puvirzījušās savienojamības izveidē ar gaisa pārvadātājiem, kas vajadzīga, lai PDR datus varētu nosūtīt pasažieru informācijas nodaļām, savukārt vēl vienpadsmit dalībvalstīs vismaz viens gaisa pārvadātājs jau sūta reāllaika PDR datus pasažieru informācijas nodaļai.

Tāpēc Komisija atzīst, ka pēdējo divu gadu laikā PDR direktīvas īstenošanā kopumā ir panākts ievērojams progress. Tomēr, ņemot vērā, cik izšķirīgi svarīga nozīmē šim instrumentam ir ES kopējā atbildes reakcijā uz terorismu un smagiem noziegumiem, Komisija izmantos visus ES tiesību aktu izpildes pasākumus, kas ir tās rīcībā, attiecīgā gadījumā ieskaitot pienākumu neizpildes procedūru. Direktīvas netransponēšana apdraud visa ES PDR mehānisma efektivitāti, mazina juridisko noteiktību gaisa pārvadātājiem, jo kavējas izveidot vienotu ES mēroga režīmu PDR datu nodrošināšanai, un apdraud personas datu reālu aizsardzību visā ES. Komisija arī turpmāk atbalstīs visu dalībvalstu centienus pabeigt savu PDR sistēmu izstrādi, atvieglojot arī informācijas un paraugprakses apmaiņu pēc īstenošanas termiņa beigām. Šajā ziņā, lai apspriestu ar PDR direktīvu saistītus jautājumus, 2018. gada 7. jūnijā tika rīkota pirmā sanāksme ar dalībvalstīm.

3. *Kiberdrošība un kibedraudi*

Sadarbībā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu Komisija turpina īstenot darbības, kas izklāstītas 2017. gada septembra kopīgajā paziņojumā³⁵ “Noturība, novēršana un aizsardzība, veidojot Eiropas Savienībai stipru kiberdrošību”.

Visām ES dalībvalstīm bija jātransponē **Tīklu un informācijas sistēmu drošības direktīva** valsts tiesību aktos līdz 2018. gada 9. maijam. Tas ir pirmais ES mēroga juridiski saistošais kiberdrošības noteikumu kopums, kas nosaka augstu kopējo tīkla un informācijas sistēmu drošības līmeni visā ES.

2018. gada 6. un 7. jūnijā, ES Tīklu un informācijas drošības aģentūra koordinētas, notika **5. Eiropas mēroga kiberkrīžu mācības *Cyber Europe 2018***³⁶. Mācības organizēja IT drošības, darbības nepārtrauktības un krīzes pārvarēšanas komandas no ES un EBTA dalībvalstīm, un tajās piedalījās vairāk nekā 1000 dalībnieku. Scenārijs bija veltīts aviācijai, potenciāli iesaistīja civilās aviācijas iestādes, aeronavigācijas pakalpojumu sniedzējus, lidostas uzņēmumus un gaisa pārvadātājus un paredzēja potenciālu ietekmi uz citām nozarēm.

³⁴ Dānija nepiedalās PDR direktīvas īstenošanā.

³⁵ JOIN (2017) 450 final (13.9.2017.).

³⁶ Papildu informācija: <http://www.cyber-europe.eu/>.

Vēl viens nopietns kiberdraudu veids un nozīmīgs izaicinājums Eiropai ir iedzīvotāju pakļaušana plaša mēroga dezinformācijai, ieskaitot maldinošu vai acīmredzami nepatiesu informāciju. Komisija ar 2018. gada 26. aprīļa paziņojumu “**Vēršanās pret dezinformāciju tiešsaistē: Eiropas pieeja**”³⁷ ierosināja rīcības plānu un pašregulējuma instrumentus, ar ko vērsties pret dezinformācijas izplatību un ietekmi tiešsaistē Eiropas mērogā un nodrošināt Eiropas vērtību un demokrātisko sistēmu aizsardzību. Konkrētie ierosinātie pasākumi ietver ES mēroga prakses kodeksu dezinformācijas jomā tiešsaistes platformām un reklāmdevējiem, atbalstu neatkarīgam faktu pārbaudītāju tīklam un virkni pasākumu kvalitatīvas žurnālistikas un medijpratības veicināšanai. 2018. gada 29. maijā notika daudzpusējā ieinteresēto personu foruma dezinformācijas jomā pirmā sanāksme, kurā tika pieņemts vērienīgs ceļvedis, kā nodrošināt kodeksa pieņemšanu 2018. gada 17. jūlijā.

Svarīga loma domēnu nosaukumu sistēmas politikas mērķu sasniegšanā ir Piešķirto nosaukumu un numuru interneta korporācijai (*ICANN*). Komisija atgādina³⁸, ka *ICANN* būtu jāpastiprina centieni pabeigt iesākto **WHOIS pakalpojuma** reformu, tuvākajā laikā panākot pilnīgu atbilstību Vispārīgajai datu aizsardzības regulai, vienlaikus nodrošinot *WHOIS* modeli, kas aizsargā būtiskākās sabiedriskas nozīmes funkcijas no tiesībaizsardzības līdz kiberdrošībai un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai. Paturot prātā šo mērķi, Komisija turpina veicināt diskusiju starp *ICANN* un Eiropas Datu aizsardzības kolēģiju³⁹ ar mērķi izveidot jaunu modeli, kas atbilst abiem mērķiem. Šajā ziņā Komisija aicina *ICANN* uzņemties atbildību par aktuālo jautājumu atrisināšanu. Lai nodrošinātu atbilstību Vispārīgajai datu aizsardzības regulai, 2018. gada 17. maijā *ICANN* valde pieņēma Pagaidu specifikāciju *gTLD* reģistrācijas datiem (tā sauktajiem augstākā līmeņa domēniem), kas tiek piemērota no 2018. gada 25. maija. Kaut arī pagaidu specifikācija atstāj atklātus vairākus jautājumus, ieskaitot piekļuvi *WHOIS* datiem leģitīmiem mērķiem, piemēram, tiesībaizsardzības izmeklēšanai, *ICANN* valde ir apņēmusies turpināt darbu kopā ar nozari, lai izstrādātu un ieviestu visaptverošu un pastāvīgu risinājumu⁴⁰. 2018. gada 27. maijā Eiropas Datu aizsardzības kolēģija apstiprināja paziņojumu, kas atzīst *ICANN* centienus nodrošināt sistēmas *WHOIS* atbilstību Vispārīgajai datu aizsardzības regulai, tomēr arī turpmāk tiks uzraudzīts *ICANN* gūtais progress tiesību aktu prasību pienācīgā izpildē⁴¹. Tā kā visaptveroša modeļa trūkums *WHOIS* pakalpojuma sniegšanā var nopietni apdraudēt tiesībaizsardzības iestāžu spēju izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, ieskaitot kibernoziegumus, arī Komisija turpinās uzraudzīt, vai *ICANN* laikus nodrošina pienācīgu modeli, kas nodrošina piekļuvi *WHOIS* datiem leģitīmiem mērķiem.

4. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošana

Ņemot vērā, ka noziedznieki un teroristi darbojas dažādās dalībvalstīs un spēj pārskaitīt līdzekļus starp dažādiem banku kontiem dažu stundu laikā, lai sagatavotu noziedzīgas darbības vai pārvietotu un legalizētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošana ir svarīgs aspekts darbā efektīvas drošības savienības izveidei. 2018. gada 14. maija Padome pieņēma direktīvu, kas stiprina

³⁷ COM(2018) 236 final (26.4.2018.).

³⁸ Četrpadsmitajā progresa ziņojumā par drošības savienību (COM(2018) 211 final (17.4.2018.)), Komisija attiecībā uz *WHOIS* pakalpojumu norāda, ka darbs turpinās, jo īpaši ņemot vērā Vispārīgās datu aizsardzības regulas piemērošanu no 2018. gada 25. maija.

³⁹ Tā aizstāj 29. panta darba grupu.

⁴⁰ *ICANN* padome 2018. gada 23. maijā vēstulē Komisijai apstiprināja šo pieeju: <https://www.icann.org/resources/pages/correspondence>.

⁴¹ https://edpb.europa.eu/news/news/2018/european-data-protection-board-endorsed-statement-wp29-icannwhois_lv.

ES noteikumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas novēršanai. Tā sauktā **Piektā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva** palielinās pārredzamību par to, kam pieder uzņēmumi un trasti, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu ar nepārredzamu struktūru starpniecību. Tā uzlabos finanšu ziņu vākšanas vienību darbu, ar centralizēto bankas kontu reģistriem nodrošinot labāku piekļuvi informācijai. Direktīva vērsīsies arī pret teroristu finansēšanas riskiem, kas saistīti ar virtuālās valūtas un priekšapmaksas instrumentu anonīmu izmantošanu. Visbeidzot, tā nodrošinās kopējus augsta līmeņa aizsardzības pasākumus finanšu plūsmām no augsta riska valstīm.

2018. gada 30. maijā Eiropas Parlaments un Padome panāca politisku vienošanos attiecībā uz direktīvas priekšlikumu⁴² **par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu krimināltiesībās**, kas saskaņos nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas nodarījumus.

Saistībā ar rīcības plānu⁴³ pastiprinātai cīņai pret teroristu finansēšanu Padome 2016. februārī aicināja Komisiju “pētīt, vai ir vajadzīgi piemēroti ierobežojumi skaidras naudas maksājumiem, kas pārsniedz zināmas robežvērtības”. Pēc tam Komisija neformāli apspriedās ar dalībvalstīm, ārējam līgumslēdzējam pasūtīja pētījumu un no 2017. gada marta līdz maijam rīkoja sabiedrisko apspriešanu. Kopā ar progresu ziņojumu par drošības savienību Komisija publicēja **Ziņojumu par ierobežojumiem skaidras naudas maksājumiem**. Konstatētais lika secināt, ka skaidras naudas maksājumu ierobežojumi ievērojami netraucētu teroristu finansēšanu, bet tie varētu būt noderīgi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanā. Pagaidām šajā jautājumā Komisija nenāks klajā ar papildu leģislatīviem pasākumiem.

5. Ārējā dimensija

Gan Eiropas Savienībā, gan tās tuvējās kaimiņvalstīs un citur nestabilitāti un vardarbību vēl aizvien veicina **kājnienu ieroči, vieglie ieroči** un nelikumīgi šaujamo ieroči. Tāpēc Komisija un Augstā pārstāve ierosina Padomei pārskatīt 2005. gada kājnienu ieroču un vieglo ieroču stratēģiju, ņemot vērā jauno drošības kontekstu, ES iniciatīvas un tendences konvencionālo ieroču kontroles jomā kopš 2005. gada, proti, Ieroču tirdzniecības līguma stāšanās spēkā, ANO Šaujamo ieroču protokola noslēgšanu, ES šaujamo ieroču tiesību aktu pārskatīšanu, pasākumus ar kaimiņvalstīm, kas tiek veikti, balstoties uz Komisijas 2015. gada rīcības plānu⁴⁴, un darbu, kas paveikts ES politikas cikla kontekstā. Atjauninātās stratēģijas mērķis ir virzīt kolektīvu un koordinētu Eiropas rīcību ar mērķi novērst un iegrožot to, ka šaujamo ieročus un kājnienu un vieglos ieročus un munīciju nelikumīgi iegādājas teroristi, noziedznieki un citas personas, kam tas nav atļauts. Stratēģija atbalsta pastiprinātas starptautiskās un ES līmeņa normas, uzlabotu kontroli un izsekojamību attiecībā uz šaujamo ieročiem, kājnienu ieročiem un vieglajiem ieročiem un munīciju to aprites laikā.

2018. gada 23. un 24. aprīlī **Toronto** tikās **G7 valstu drošības jomas ministri**, lai apspriestu G7 valstu sadarbību drošības jomā, ieskaitot kopīgu rīcību pret terorisma draudu pieaugumu. Drošības jomas ministru Toronto saistību dokumentā⁴⁵ akcentēta sabiedrisku vietu aizsardzība, sagatavotība **CBRN** riskiem un centieni apkarot teroristisku saturu tiešsaistē, kibernetikas stiprināšana un cīņa pret cilvēku tirdzniecību. Drošības jomas ministru un ārlietu ministru kopīgā sesijā ir pieņemti kopīgi saistību dokumenti par darbībām saistībā ar

⁴² COM(2016) 826 final (21.12.2016.).

⁴³ COM (2016) 50 (2.2.2016.).

⁴⁴ COM(2015) 624 final (2.12.2015.).

⁴⁵ <https://g7.gc.ca/en/g7-presidency/themes/building-peaceful-secure-world/g7-ministerial-meeting/chairs-statement-security-ministers-meeting/g7-security-ministers-commitments-paper/>.

ārvalstu kaujiniekiem teroristiem un saistītajiem ceļotājiem⁴⁶ un par demokrātijas aizsardzību un pret darbību ārējiem draudiem⁴⁷.

2018. gada 14. maijā Padome pieņēma lēmumu, ar ko atļauj *EUNAVFOR MED* operācijas *Sophia* ietvaros īstenot izmēģinājuma projektu “**Noziedzības informācijas vienība**”. Noziedzības informācijas vienība kā centrs operācijas *Sophia* ietvaros tiks izvietota uz kuģa, uz kura atrodas operācijas spēku štābs, un tajā visi attiecīgie dalībnieki varēs kopīgiem spēkiem atvieglot analītiskām un turpmākām operatīvām vajadzībām izmantojamas informācijas saņemšanu, vākšanu un savlaicīgu un savstarpēju apmaiņu ar to starp *EUNAVFORMED* operāciju *Sophia*, attiecīgajām tieslietu un iekšlietu aģentūrām un dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm jautājumos, kas saistīti ar operācijas pilnvarojumu, proti, par migrantu kontrabandu, cilvēku tirdzniecību, ieroču nelikumīgu tirdzniecību, nelikumīgu naftas eksportu, un informāciju operācijas spēku aizsardzībai.

2018. gada 17. maijā notika Sofijas samits ar **Rietumbalkānu valstu līderiem**. Tajā tika apstiprināts Eiropas skatījums uz reģionu un noteikta virkne konkrētu pasākumu sadarbības stiprināšanai drošības un tiesiskuma jomā atbilstoši Rietumbalkānu stratēģijas Drošības un migrācijas pamatiniciatīvai⁴⁸.

2018. gada 22. un 23. maijā Padomes prezidentvalsts Bulgārija rīkoja **ES un ASV ministru sanāksmi par tieslietām un iekšlietām**. ES un ASV apsprieda centienus apkarot terorismu, lielāko uzmanību veltījot efektīvai informācijas apmaiņai, radikalizācijas novēršanai, interneta izmantošanai teroristiskiem mērķiem un modrībai pret ķīmiskiem, bioloģiskiem, radioloģiskiem un kodola draudiem, jo īpaši pieaugošajiem ķīmiskajiem draudiem aviācijas drošībai un sabiedriskām vietām.

2018. gada 25. maijā Briselē notika pirmais augsta līmeņa **ES un ANO dialogs par terorisma apkarošanu**. ES un ANO apsprieda sadarbības centienus terorisma novēršanas un apkarošanas jomā virknē izraudzītu tematisku un ģeogrāfisku prioritāšu, lielāko uzmanību veltījot ārvalstu kaujiniekiem teroristiem un terorisma upuriem.

2018. gada 29. maijā Briselē **ES un NATO** darbinieki piedalījās pirmajā **terorisma apkarošanas dialogā** savas 2016. gada kopīgās deklarācijas iesāktās īstenošanas satvarā. Viņi izskatīja izaicinājumus, kas saistīti ar ārvalstu kaujinieku teroristu atgriešanu un pārcelšanu un terorisma apkarošanas spēju veidošanas centieniem Irākā, Afganistānā, Bosnijā un Hercegovinā un Tunisijā.

2018. gada 4. jūnijā Tieslietu un iekšlietu padome pieņēma astoņus lēmumus, ar ko Komisijai atļauj sākt sarunas par nolīgumiem starp ES un attiecīgi **Alžīriju, Ēģipti, Izraēlu, Jordāniju, Libānu, Maroku, Tunisiju un Turciju par personas datu apmaiņu starp Eiropu un šo valstu kompetentajām iestādēm smagu noziegumu un terorisma apkarošanai**.

⁴⁶ <https://g7.gc.ca/en/g7-presidency/themes/building-peaceful-secure-world/g7-ministerial-meeting/managing-foreign-terrorist-fighters-associated-travellers/>.

⁴⁷ <https://g7.gc.ca/en/g7-presidency/themes/building-peaceful-secure-world/g7-ministerial-meeting/defending-democracy-addressing-foreign-threats/>.

⁴⁸ COM(2018) 65 final (6.2.2018.). Tajā paredzēts kopīgs darbs terorisma apkarošanai un radikalizācijas novēršanai, sadarbības veicināšanai cīņā pret organizēto noziedzību tādās prioritārās jomās kā šaujamo ieroču, narkotikas, migrantu kontrabanda un cilvēku tirdzniecība un atjaunota rīcības plāna sagatavošana sadarbībai pret šaujamo ieroču nelikumīgu tirdzniecību.

Pēc tam, kad Kanāda 2018. gada maija beigās pieņēma sarunu pilnvaras attiecībā uz **pārskatītu pasažieru datu reģistra nolīgumu starp ES un Kanādu**, Komisija un Kanāda tūlīt rīkojās, lai sāktu oficiālas sarunas par minēto nolīgumu, un 2018. gada 20. jūnija ir iepļānota sarunu sākšana.

VI. SECINĀJUMI

Šajā ziņojumā raksturots progress, kas gūts virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību, atbalstot dalībvalstis terorisma, smagu noziegumu un kiberdraudu apkarošanā un veicinot augstu drošības līmeni iedzīvotājiem. Komisija aicina likumdevējus drīzumā vienoties par visiem minētajiem tiesību aktu priekšlikumiem, kuri patlaban tiek apspriesti un kuru mērķis ir turpināt iedzīvotāju drošības stiprināšanu atbilstoši Kopīgajai deklarācijai par ES likumdošanas prioritātēm 2018. un 2019. gadā.

Komisija prioritārā kārtā turpinās šo darbu, ņemot vērā arī Vadītāju programmas ietvaros 2018. gada 20. septembrī Zalcburgā rīkoto valstu vai to valdību vadītāju neformālo sanākumi par iekšējo drošību.